

Vodnik po vasi

Brestovica pri Komnu

Informacije:

Irena Švigelj, tel.: 05 766 43 34

Jurij Smerdelj, tel.: 031 719 661

Spletna stran Brestovice:

<http://www.brestovica.com>

Povzeto po knjigi »Kras od Štanjela do Devina«

Izbor vsebine in oblikovanje Domen Smerdelj, Supra d.o.o.,
Ljubljana
Tisk: Print, Dušan Luin s.p., Sveto

Opis kraja

Vaško skupnost Brestovica pri Komnu sestavljata vas Brestovica pri Komnu in manjša vasica Vale, ki leži nekaj km pred Brestovico s komenske strani.

Brestovica je večje razpotegnjeno naselje v zahodnem delu nizkega podolja na jugozahodni strani Komenskega Krasa. Vas je obdana z vzpetinami Gredina, Grižnik, Ostri Vrh in Reber, od koder se odpira pogled na bližnjo Furlansko nižino in morje. Vas se deli na dve med seboj precej oddaljeni naselji: Gornjo in Dolnjo Brestovico. H Gornji Brestovici spadata še zaselka Mošci in Mohorini, k Dolnji pa zaselek Klariči.

Vale so manjša vasica, ki leži v kotlini, 500 metrov stran od regionalne ceste Gorjansko-Brestovica pri Komnu. K vasi pripada še zaselek Majerji.

Naziv za krajanje v Brestovici: Brestovci, število prebivalcev: 204 (l. 2002), nadmorska višina: 54 m.

Ime krajanov v Valah: Valci, število prebivalcev: 21 (l. 2002), nadmorska višina: 139 m.

Dostop

V Brestovico pri Komnu vodi regionalna cesta Gorjansko-Klariči (mejni prehod z Italijo). V Dolnji Brestovici je odcep ceste proti Selam na Krasu. Avtobusna povezava s Komnom. V Vale vodi stranska cesta, ki se nekaj kilometrov pred Brestovico odcepi od regionalne ceste Gorjansko-Brestovica pri Komnu.

»Vzemite si čas za prijaznost –
saj to je pot k sreči.«

Zgodovinski podatki

Prvi znani podatki o Brestovici segajo v srednji vek, ko je oglejski patriarh podelil posesti vasi samostanu sv. Martina v Belligni južno od Ogleja. Po ustnem pričevanju naj bi bilo prvotno naselje v zaselku Mohorini, prostor današnje vasi pa je takrat obdajalo jezero, ob katerem so uspevali bresti, ki so vasi dali ime. Pomemben zaselek imenovan »Kuck« je bil tudi ob današnji podružni cerkvi sv. Anastazije v Gornji Brestovici, medtem ko je današnje naselje nastalo po presahnitvi jezera.

Brestovica pri Komnu je tudi poznana po večjem številu naravnih pojavov, vrtač (Dol, Dolinca) in kraških jam, med katerimi sta zlasti pomembni Dolenjca in Drča jama, ki sta povezani s podzemeljskim tokom reke Timave.

V Klaričih je tudi črpališče vode za kraški vodovod, ki je povezan z večjim prečrpališčem v Selah na Krasu in oskrbuje s pitno vodo prebivalce Krasa in Slovenske Istre.

Brestovica pri Komnu je bila popolnoma porušena v prvi svetovni vojni, ko se je italijanska vojska v 11. soški bitki približala podnožju bližnjega hriba Grmade. Vas je bila po vojni obnovljena, vendar je skoraj povsem izgubila tradicionalno kraško arhitekturo. Vse do druge svetovne vojne je upravno spadala pod občino Opatje selo.

V vasi je že stoletja poznana domača obrt bičarstvo (škarabac), ki je mnogim vaščanom omogočala dodaten zaslužek. Nekateri vaščani pa so se ukvarjali s svilogojstvom. V bližini vasi sta bila tudi dva kamnoloma (ob Grofovi jami in ob Klaričih). Arhitekturno so zanimivi vaški vodnjaki, ki so bili zaradi vojnih poškodb obdani z betonom.

V poletnem sušnem obdobju leta 2003 je okoliško krajino zajel hud požar, ki je precej uničil gozd in grmičevje.

Znamenitosti Brestovice

Župnijska cerkev sv. Lovrenca v Dolnji Brestovici, zgrajena leta 1927, saj je bila prejšnja cerkev porušena v 1. svetovni vojni. Od nje je ostala le spominska ploščica, vgrajena v prosto stoječem zvoniku. Nova cerkev je zgrajena v duhu historizma, saj posnema starejše arhitekturne sloge. Vhodna vrata krasi relief sv. Lovrenca, kateremu je posvečen tudi glavni oltar s sliko na platnu, goriškega slikarja Del Nerija iz leta 1929.

Podružna cerkev sv. Anastazije na manjši vzpetini v Gornji Brestovici. Zgrajena je bila v 15. ali 16. stoletju, sestavljena je iz manjše ladje in prezbiterja, kjer se nahaja lesen baročni oltar s kipom sv. Anastazije. Na stropu prezbiterja je slika sv. Trojice. Na mestu prejšnjega zvonika so po prvi svetovni vojni pozidali vhodno lopo z manjšim zvonikom. Po ustnem izročilu naj bi bila tu postaja in počivališče romarjev v samostan v Štivan. Leta 1988 so krajani cerkev temeljito obnovili.

Gradišče, ki obdaja vrh hriba Gredine (246 m) v neposredni bližini Grmade, nad Doljno Brestovico;

Pil med Gornjo in Doljno Brestovico je zgradil domačin Alojz Antonič, ki je včasih delal v kamnolomu.

Grofova jama se nahaja nad Doljno Brestovico pod vrhom Grmade. To je poševna fosilna jama s petimi vhodi (350 m dolga in 50 m globoka). Ime ima po Grofovih hribih, ki so bili v lasti Devinskih grofov. Jama je bila v prvi svetovni vojni preurejena v zaklonišče za avstro-ogrske vojake. Za te namene so skopali štiri rove in zgornji del jame preuredili v devet platojev za pograde. Ta del je tudi osvetljen in urejen za ogled, na dnu pa se rov prevesi v brezno, ki vodi v spodnje dvorane. V okolici je veliko ostankov utrd, strelskih jarkov in kavern (pot do jame vodi mimo podružne cerkve sv. Anastazije ali iz poljske poti v Dolnji Brestovici).

Bezen nad zaselkom Mohorini v kateri so pri preurejanju v vojaško utrdbo v času 1. svetovne vojne našli nekaj spomenikov, med njimi tudi votivni kamen z grškim napisom, posvečen nekemu neznanemu božanstvu. Ti spomeniki datirajo jamsko svetišče v 2. in 3. stoletju. Napisni kamen hrani Inštitut za raziskovanje krasa ZRC-SAZU v Postojni.

Kaverna "Moritz" v vrtači v neposredni bližini Grofove jame, kjer je bil avstro-ogrski topniški položaj.

"Jerihovca" ali Valska jama, ob križišču za Vale. V prvi svetovni vojni je služila kot bolnišnica avstro-ogrskim vojakom, v njej je bil tudi transformator; danes so še ohranjene stopnice in ostanki kuhinje avstrijskih vojakov.

Šola v začetku Dolnje Brestovice (iz Gorjanske strani) je bila zgrajena v času med svetovnim vojnama. Danes služi kot vaška dvorana, v kateri so različne razstave slik.

Turistično društvo Brest Brestovica pri Komnu

Sobota, 1. julij 2006 je bil za Brestovico pri Komnu pomemben dan. Brestovke in Brestovci so ustanovili Turistično društvo Brest Brestovica pri Komnu, v katerem so se povezovali vsi tisti, ki želijo oživiti, nekdanje zelo odmevne dogodke in dejavnosti v vasi. Združili smo se v prepričanju, da lahko le s svojimi močmi, znanjem in izkušnjami premaknemo voz hitreje naprej, potem pa nam bo pomagala tudi širša skupnost.

Predsednik društva je mag. Jurij Smerdelj, podpredsednik pa Dušan Rebula. Za področje razvoja v društvu skrbi Vido Antonič, za področje kulture Zdenka Svetlič, za področje športa Dragica Smerdelj, za področje turizma Nikolaj Vodišek in za turistični podmladek Miran Krapež. Blagajničarka društva je Darja Kačič, tajnica pa Irena Švigelj.

V letu 2006 je društvo izpeljalo več odmevnih prireditev. Med pomembnejšimi so:

- Jesensko urejanje okolja s kulturno-športnim programom, pokušino jedi, ki so jih pripravile Br'stovke in piknikom;
- Strokovna ekskurzija po Štajerskem;
- Javna kulturna prireditev »Iz jame Mart'n, ne pride več v'n«
- Predstavitve veseloigre »Čudo, čudo nad čudom v Brestovici« v kateri igrajo Br'stovke in Br'stovci in njihovi otroci. Igro, ki se jo je ogledalo 370 gledalcev je režiral Peter Militarov.

Prireditve in dogodki v Brestovici v letu 2007

- v prvem tednu junija v Brestovici poteka "Osmica pri Dušanu in Vidi«
- Javna radijska in TV oddaja »Vrnimo se v Brestovico« bo potekala 16. junija;
- praznovanje goda vaškega zavetnika sv. Lovrenca bo potekalo 12. avgusta;
- v podružni cerkvi sv. Anastazije so maše le dvakrat letno: prvo nedeljo v septembru kot spomin na obnovo cerkve in nedeljo po 5. februarju za god sv. Anastazije;
- zadnjo nedeljo v oktobru prireja TD Brest s sodelovanjem Jamarskega društva iz Sežane, sekcija Komen, pohod po sledih Soške fronte;
- ogled Grofove jame omogoča Jamarsko društvo, sekcija Komen, vsako zadnjo nedeljo v mesecu;
- Ogled "Jerihovce" ali Valske jame omogoča Jamarsko društvo, sekcija Komen, po vnaprejšnjem dogovoru.